

Marcel BURLACU, Alexandru POSTICĂ, Valeriu RUSU,
Svetlana RUSU, Eugen ROȘCOVAN, Lilia POTÎNG

GHID DE MEDIERE a conflictelor fiscale

Chișinău, 2010

Asociația Obștească “Agenția pentru Dezvoltare Regională *Habitat*”
or. Rezina, str. Păcii, 61, MD-5400, Republica Moldova

Ghid de mediere a conflictelor fiscale

Distribuire gratuită

Ghidul apare în versiune tipărită și electronică (*pagina web*: <http://www.habitat.md>)

Apare cu sprijinul Ambasadei Regatului Țărilor de Jos în Ucraina și Moldova, în cadrul Programului MATRA KAP, care nu subscrie și nu răspunde pentru conținutul acestei publicații.

Director de proiect: Valeriu Rusu

Au colaborat: Marcel Burlcau, Svetlana Rusu, Eugen Roșcovan, Valeriu Rusu, Alexandru Postică, Lilia Potîng.

Coperta: Eugen Catruc

Procesare computerizată: Sorin Ivașișin

Ghid de mediere a conflictelor fiscale / Agenția pentru Dezvoltare Regională Habitat;
au colab.: Marcel Burlacu, Svetlana Rusu, Eugen Roșcovan [et al.]. – Ch.: „Cu drag” SRL,
2010. – 32 p.

500 ex.

ISBN 978-9975-9814-5-3.

336.221.24(036)

G 49

Sumar

<i>Cuvânt înainte</i>	4
1. Introducere.....	5
2. Reglementări generale cu privire la mediere. Criterii. Principii. Actele de documentare a medierii	8
3. Medierea fiscală. Noțiuni. Cadrul legislativ (Liniile directorii). Sarcini. Obiective. Avantaje.....	14
4. Părțile procesului de mediere fiscală. Mediatorul în materie fiscală.....	17
5. Procesul de mediere fiscală. Noțiuni și definiții utilizate în procesul de mediere a unui conflict fiscal	18
6. Obiectul conflictului în medierea fiscală. Soluțiile medierii fiscale. Acordul de împăcare. Executarea acordului de împăcare.....	22
7. Anexe	24

Cuvânt înainte

Pentru mediul de afaceri, medierea fiscală înseamnă promovarea unei alternative juste și eficiente din punct de vedere economic. Deși în prezent nu există un mecanism bine pus la punct în vederea medierii unui conflict fiscal, remarcăm faptul că legislația prevede expres soluționarea oricăror conflicte prin mediere. Prin intermediul acestui ghid ne propunem familiarizarea cu principiile medierii, în special a medierii fiscale, ca urmare a testării medierii fiscale în raioanele-pilot Rezina, Șoldănești, Telenești, Orhei, Soroca și Florești. Sperăm că, prin efortul nostru, s-a mai adăugat o cărămidă la construcția încrederii și rolului pe care medierea poate și trebuie să le insuflă societății în întregime, mediului de afaceri și autorităților fiscale.

În perioada în care ne confruntăm cu criza economică, cu alte disfuncționalități în toate domeniile, lipsa acută de speranță a dezvoltării micilor afaceri private, medierea fiscală, confirmată și de rezultatele unui sondaj de opinie, efectuat pe un eșantion de 1000 de respondenți din rândul comunității afacerilor mici și mijlocii, se va impune ca o normalitate multășteptată de comunitatea acestora. Medierea fiscală va oferi mediului de afaceri un rol de factor echilibrant și încurajator al dezvoltării durabile a acestui sector, totodată determinând că *înțelegerea* și nu *conflictul*, *negocierea* și nu *lupta* sunt importante.

Prin acest ghid promovăm instituția medierii și avantajele de necontestat ale acesteia. Suntem convinși în demararea unui început bun, precum și în faptul că entuziasmul și determinarea noastră vor fi urmate de cât mai mulți mediatori, inclusiv de autoritățile publice, astfel încât viitorul să aparțină medierii, întru prevenirea conflictelor în toate domeniile.

Exprimăm cele mai sincere mulțumiri și recunoștință **Ambasadei Regatului Țărilor de Jos în Ucraina și Moldova** pentru sprijinul acordat și colaborarea eficientă în cadrul Programului MATRA KAP, cu a căror susținere apare această lucrare.

Autorii

We would like to express our deepest gratitude to The Embassy of Netherlands in Ukraine and Moldavia for its support and efficient collaboration within the MATRA KAP program, due to which this books was made possible.

Authors

1 | Introducere

Ca alternativă de soluționare a conflictelor, medierea este utilizată în Statele Unite ale Americii încă din anii 1970. Medierea constă în depistarea și preluarea a ceea ce este mai bun în oameni – lucru pe care Președintele SUA Lincoln l-a numit “îngerii mai buni ai naturii noastre”. Menționăm că legislația din domeniul medierii aplicată în Europa este inspirată preponderent de modelul american, model care și-a dovedit eficiența de-a lungul timpului.

Inițial, medierea se utiliza preponderent în conflictele de muncă. Ulterior, ea a fost folosită la soluționarea litigiilor de divorț, ecologice, locative, conflictele din închisori, școli, conflictele între victime și infractori. Companiile private, chiar și juriștii, au găsit medierea atractivă și susțin crearea și dezvoltarea serviciilor comerciale de mediere.

Gradul de diversificare a relațiilor sociale și economice într-o societate devine din ce în ce mai complicat, dezvoltarea economică, apariția unor noi industrii, complexitatea în dinamică a tuturor aspectelor vieții cotidiene adaugă noi și noi tipuri de conflicte. Rezolvarea clasică a conflictului, prin încredințarea acestuia organelor justiției, și soluționarea bazată pe conceptul „câștig-pierdere”, „învingător-înving” s-a dovedit că nu este în toate cazurile cea mai adecvată, răspuns care să ofere o soluție tuturor dificultăților economice și sociale.

Medierea nu este un panaceu, dar își găsește locul în numeroase tipuri de litigii. Aria de conflicte pentru care poate fi aplicată medierea este destul de extinsă și izvorăște din relațiile familiale civile (raporturile locative, de vecinătate, coproprietate, succesiuni etc.), comerciale, penale, fiscale, din relațiile între autoritățile publice și administrații.

Medierea face parte din ansamblul de măsuri orientate spre creșterea calității actului de justiție. Această alternativă contribuie la degrevarea instanțelor de judecată de numărul mare de cauze, oferă soluții convenabile părților implicate în conflict, care să corespundă intereselor acestora. Utilizarea medierii permite mutarea centrului de greutate a procesului de pe aspectele privind statutul juridic ori subtilitățile de procedură pe interesele aflate în joc. Aceste rezultate pot fi obținute cu cheltuieli mai mici, economie de timp și de emoții negative, comparativ cu ceea ce presupun, de obicei, procedurile în instanța de judecată sau arbitrală.

Medierea reprezintă un proces de participare activă a părților aflate în conflict. Acestea aleg, de sine stătător, mijloacele de soluționare a disputelor, depun eforturi pentru a găsi soluția convenabilă lor. Abordarea consensuală sporește posibilitatea ca, odată ce disputa este soluționată, părțile să-și păstreze relațiile.

Organizația Națiunilor Unite, Consiliul Europei și Uniunea Europeană, prin dezbaterile și reuniunile organizate periodic pe această temă, prin instrumentele juridice adoptate – rezoluții și recomandări – și-au asumat un rol particular în

promovarea medierii. Astfel, elaborarea unui cadru legislativ în vederea dezvoltării căilor alternative de soluționare a litigiilor, inclusiv medierea, este un obiectiv primordial, identificat în Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană. Întru realizarea acestui obiectiv și a armonizării legislației interne cu reglementările internaționale, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.134-XVI din data de 14.06.2007 cu privire la mediere, care a venit să ofere o reglementare viabilă medierii.

Legea cu privire la mediere conține prevederi ce reglementează procedura de mediere și stabilește particularitățile acesteia în cauzele civile, familiale și penale.

În prezent, necesitatea promovării institutului de mediere este certă și inevitabilă, dat fiind faptul că instanțele de judecată, în virtutea unor circumstanțe obiective, sunt extrem de încărcate, iar aceasta afectează direct calitatea actului de justiție.

Medierea, în unele cazuri, este confundată de subiecții raporturilor juridice cu arbitrajul, ceea ce contravine, de fapt, esenței, misiunii și scopului acestui institut.

Astfel, în această ordine de idei, arbitrajul, fiind desemnat de către părțile unui litigiu, va soluționa conflictul, bazându-se pe legea procesuală și materială, pronunțându-se cu o hotărâre. Mediatorul este însă liber în acțiuni, nefiind limitat de careva proceduri, precum nu formulează nici propuneri de soluționare a conflictului, nu are puterea unei decizii, operând la soluționarea conflictului cu diverse categorii psihologice, filosofice, procedee logice de analiză și altele. De asemenea, mediatorul, în funcție de natura și circumstanțele conflictului, va alege cele mai optime, efective procedee și stiluri de mediere întru soluționarea conflictului, restabilirea relațiilor dintre părți, ținând cont de interesele acestora, pe când arbitrajul va încadra litigiul într-o normă materială și procedurală concretă.

Unul dintre avantajele medierii față de procesul judiciar clasic este că procesul tradițional judecătoresc nu poate sau nu întotdeauna reușește să restabilească integral relațiile dintre cei care au venit în fața justiției.

Procesele judiciare greoaie și anevoioase doar vor acutiza relațiile dintre acestea și chiar dacă actul de justiție va face dreptate unei sau altei părți, relațiile dintre aceștia riscă să nu mai fie restaurate.

Principiile de bază ale activității mediatorului, cum ar fi imparțialitatea, neutralitatea, confidențialitatea și echidistanța, fac ca activitatea acestuia să fie cu adevărat atractivă pentru diverse categorii de cetățeni și în diverse categorii de conflicte.

Practica țărilor în care medierea funcționează cu succes arată că această metodă de soluționare a disputelor este aplicată și în cadrul soluționării rapoartelor litigioase dintre autoritățile administrative și administrații. Acest fapt este relevant

și pentru Republica Moldova, deoarece instanțele de contencios administrativ, în prezent, sunt extrem de încărcate și activitatea acestora nu întotdeauna răspunde așteptărilor justițiabililor.

Grupul de experți ai Consiliului Europei, care s-a aflat cu o vizită oficială în Republica Moldova în luna aprilie 2008 și care a verificat corespunderea legii Republicii Moldova cu privire la mediere cu standardele europene și Recomandările Consiliului de Miniștri al Consiliului Europei către statele-membre cu privire la medierea în cauzele civile și penale, s-a exprimat pozitiv asupra cadrului legal, prevăzut de această lege, încurajând implementarea acesteia și menționând importanța funcționării acestei legi.

Se știe că raporturile juridico-fiscale fac parte din raporturile administrative și, de fapt, reprezintă relațiile care se stabilesc între autoritățile fiscale și contribuabili – persoane private în domeniul calculării și transferării în bugetul consolidat a taxelor și impozitelor.

Dat fiind faptul că reglementările fiscale nu sunt deloc simple, iar interpretarea subiectivă a reprezentanților autorităților fiscale și a contribuabilului conduce, deseori, la abateri fiscale, care, la rândul lor, îmbracă haina unei încălcări de drept – fie contravenții fiscale în sensul Codului fiscal, fie contravenții fiscale, prevăzute de Codul contravențional sau, în unele cazuri, chiar infracțiuni fiscale, prevăzute în Codul penal al Republicii Moldova.

Totodată, nu se poate neglija faptul că în multe cazuri contravențiile fiscale sunt comise drept rezultat al unor greșeli mecanice sau al neînțelegerii de către contribuabil a unor norme fiscale tocmai în sensul avut în vedere de legislator. În asemenea împrejurări, sancțiunile aplicate de autoritățile fiscale devin o povară pentru contribuabil și plata acestora, în multe cazuri, generează stoparea activității întreprinderii, ceea ce, în ultimă instanță, se reflectă și asupra bugetului, deoarece contribuabilul a cărui activitate este stopată nu va mai transfera, în general, plăți în buget.

În contextul celor spuse, într-o crearea unui climat favorabil între stat, prin autoritățile fiscale și contribuabili – persoane private, este necesar a institui medierea conflictelor fiscale ca mijloc alternativ extrajudiciar de soluționare a conflictelor cu ajutorului terțului (mediatorului).

Procesul judiciar clasic, și anume procedura contenciosului administrativ în cazul litigiilor fiscale, nu este una efectivă, din cauza mai multor factori obiectivi și anume: încărcarea și suprasolicitarea instanțelor de contencios generează pentru autoritatea fiscală o pierdere esențială de timp, iar pentru contribuabil – și pierderi financiare considerabile legate de reprezentarea judiciară etc.

Medierea, în calitate de metodă alternativă, propune o soluționare a conflictului în termeni restrânși, asigurând instituirea dialogului dintre părțile conflictului, înțelegerea cauzelor conflictului de către părți, restabilirea relațiilor lezate și, cel

mai important, asigură transferul plăților către buget, care se va face imediat dacă contribuabilul va fi scutit de penalități și sancțiuni.

În cazul procesului judiciar clasic acesta va dura, reieșind din practica autohtonă, de la doi la cinci ani.

În acest timp, contribuabilul ar putea intra în insolvabilitate, ar putea intra în procedura de faliment sau, în general, ar putea să-și întrerupă activitatea, dat fiind faptul nedorinței achitării amenzilor mari, iar toate acestia, în cumul, ar determina lipsa plăților în buget. Și pentru autoritățile fiscale, soluționarea conflictului prin instanța de contencios administrativ generează de asemenea pierderi însemnate de timp și resurse.

Medierea va asigura însă stabilirea dialogului, cunoașterea problemei, iar efectul va fi asigurarea plăților în buget.

Prezentul ghid vine în ajutorul autorităților fiscale și contribuabililor în scopul de a soluționa litigiile izvorâte din raporturile juridico-fiscale prin mediere, adică cu ajutorul unei persoane cu pregătire corespunzătoare în acest domeniu.

2 | Reglementări generale cu privire la mediere. Criterii. Principii. Actele de documentare a medierii

În linii generale, medierea ar trebui să corespundă următoarelor **criterii**, fără care un proces de mediere nu poate avea loc:

1. Medierea nu ar trebui să demareze, dacă una dintre părțile principale nu este capabilă să înțeleagă scopul procedurii.
2. Mediatorii, care pot fi recrutați din diverse domenii, ar trebui să posede, în general, o bună înțelegere a culturilor comunităților locale.
3. Mediatorul ar trebui să fie capabil să facă dovada unei judecăți sănătoase și a unor calități personale necesare exercițiului funcției.
4. Mediatorul, înainte de a purcede la rezolvarea unui caz, ar trebui să fie informat de toate faptele pertinente și să primească toate documentele necesare de la autoritățile judiciare sau administrative competente.
5. Medierea ar trebui să se desfășoare de o manieră imparțială, bazată pe faptele cauzei și pe nevoile și dorințele părților. Mediatorul ar trebui să respecte întotdeauna demnitatea părților și să vegheze ca părțile să se trateze cu respect.
6. Mediatorul are sarcina să asigure un mediu sigur și confortabil pentru mediere. Acesta ar trebui să fie sensibil la vulnerabilitatea părților.
7. Medierea ar trebui să fie dirijată eficient, dar într-un ritm acceptabil pentru părți.
8. Înțelegerea părților ar trebui finalizată în mod voluntar, acordurile urmând să conțină doar obligații rezonabile și proporționale.

9. Mediatorul ar trebui să raporteze autorităților judiciare măsurile luate și rezultatul medierii, iar raportul său nu ar trebui să divulge conținutul ședinței de mediere, nici să exprime evaluări cu privire la comportamentul părților în timpul medierii.
10. Între autoritățile judiciare de contencios administrativ, autoritățile administrative și serviciile de mediere ar trebui să aibă loc consultări regulate, în vederea dezvoltării colaborării.

Cum ar trebui să se comporte un mediator, este un alt aspect al calității procesului de mediere. Modelul Standardelor de comportare pentru mediatori a fost elaborat începând cu 1992 și până în 1994, fiind ulterior recunoscute de către Asociația Americană de Arbitraj, Secția pentru litigii și Secția Rezolvării Conflictelor ale Asociației Baroului American și de către Societatea Profesioniștilor în Rezolvarea Conflictelor.

Scopul acestei inițiative a fost dezvoltarea unui set de standarde care să servească drept cadru general pentru practica mediatorilor. Efortul constituie o etapă în dezvoltarea acestui domeniu și un instrument pentru asistența practicienilor – un început, și nu un sfârșit. Standardele se presupun a fi aplicabile tuturor tipurilor de mediere. Oricum, este recunoscut că, în unele cazuri, aplicarea acestor standarde este afectată de către legi sau angajamente contractuale.

Standardele de comportare pentru mediatori intenționează să respecte trei lucruri majore: de a servi drept ghid în comportamentul mediatorilor, de a informa părțile procesului de mediere, de a promova încrederea populației în mediere ca untr-un proces de rezolvare a conflictelor. Standardele desemnează codurile de comportament existente pentru mediatori și iau în considerare problemele și rezultatele ce au apărut pe parcursul evoluției practicii în speranța că vor realiza și o funcție de educație, oferind asistență indivizilor, organizațiilor și instituțiilor implicate în instituția medierii.

1. Autodeterminarea: Un mediator trebuie să recunoască că medierea este bazată pe principiul autodeterminării părților.

Autodeterminarea este un principiu fundamental al medierii. Aceasta prevede ca procesul de mediere să se bazeze pe abilitatea părților de a ajunge la un acord voluntar fără constrângere.

Mediatorul poate oferi informație despre proces, pune probleme și ajută părțile să exploateze posibilitățile existente. Rolul primar al mediatorului este facilitarea rezolvării voluntare a conflictului, de aceea părților li se oferă posibilitate să țină cont de toate soluțiile propuse.

Un mediator nu poate fi convins că fiecare parte a făcut o alegere în cunoștință de cauză și a ajuns la un acord din propria inițiativă, dar este o practică bună

pentru mediatori de a le aduce la cunoștința părților importanța de a consulta și alți profesioniști care i-ar ajuta să ia o decizie informată.

2. Imparțialitatea: Un mediator trebuie să dirijeze medierea imparțial.

Conceptul imparțialității mediatorului este în centrul procesului de mediere. Un mediator trebuie să medieze doar acele cazuri în care poate rămâne imparțial și nepărtinitor. Dacă la un moment dat mediatorul nu reușește să dirijeze medierea într-un mod imparțial, atunci el trebuie să se retragă.

Un mediator trebuie să evite comportamentul ce ar crea aparența preferinței față de una dintre părți. Calitatea procesului de mediere se îmbunătățește atunci când părțile sunt sigure de imparțialitatea mediatorului.

Atunci când mediatorii sunt desemnați de o instanță de judecată sau instituție, agenție ce a făcut direcționarea, acestea trebuie să întreprindă eforturi raționale pentru a asigura imparțialitatea mediatorului. Un mediator trebuie să lupte împotriva prejudecății bazate pe caracteristicile personale ale părților, originea sau cum se manifestă în cadrul ședințelor de mediere.

3. Conflict de interese: *Un mediator trebuie să dezvăluie toate conflictele de interese actuale și potențiale ce sunt cunoscute evident de către el. După dezvăluire, mediatorul trebuie să renunțe să medieze, cu excepția cazului în care toate părțile aleg să mențină mediatorul.*

Un conflict de interese este o afacere sau o relație ce ar putea crea o impresie de posibilă confuzie. Abordarea de bază la întrebarea ce ține de conflictul de interese este strâns legată de autodeterminare. Mediatorul are responsabilitatea de a dezvălui toate conflictele de interes actuale și potențiale ce sunt cunoscute evident de către el și pot fi evidențiate în lumina principiului imparțialității. Dacă toate părțile sunt de acord să medieze, după ce au fost informate cu privire la conflict, mediatorul poate să purceadă la mediere. Totodată, dacă conflictul de interese cauzează dubii serioase asupra integrității procesului de mediere, mediatorul trebuie să se abțină de a continua.

Un mediator trebuie să evite apariția conflictului de interese atât în timpul, cât și după procesul de mediere. Fără consimțământul ambelor părți, mediatorul nu trebuie să stabilească relații profesionale ulterioare cu una dintre părți care ar ridica întrebări legitime asupra integrității procesului de mediere.

Un mediator trebuie să evite conflictele de interes în recomandarea serviciilor altor profesioniști. Acesta poate să indice servicii sau asociații profesionale fiind în posesia unei liste a persoanelor calificate. Conflictele de interes se pot ivi între administratorii programelor de mediere și mediatori, deoarece poate apărea o presiune asupra mediatorului de a soluționa cazul într-un anumit fel. Angajamentul mediatorului trebuie să aparțină părților și procesului medierii. Presiunea ce vine

din afara procesului de mediere nu ar trebui să influențeze niciodată mediatorul de a constrânge părțile pentru a ajunge la un acord.

4. Competența: Un mediator trebuie să medieze doar în cazurile în care are calificarea necesară pentru a satisface așteptările părților.

Orice persoană poate fi selectată ca mediator, dacă părțile sunt satisfăcute de calificarea acestuia. Totodată, instruirea și experiența în mediere sunt deseori necesare pentru medierea efectivă. O persoană care se oferă disponibilă pentru a dirija o mediere, conferă părților și publicului așteptarea că ea are competența de a media eficient. În cazul medierii licențiate sau legată de instanța de judecată este esențial ca mediatorii să posede o instruire și experiență necesare.

Mediatorul ar trebui să furnizeze informația despre instruirea, educația și experiența sa. Cerințele pentru apariția în lista mediatorilor trebuie să fie publicate și accesibile persoanelor interesate. În cazul în care mediatorul este numit de o instanță de judecată sau instituție, agenția ce a făcut recomandarea trebuie să depună eforturi pentru a se asigura că fiecare mediator este calificat pentru fiecare caz individual.

5. Confidențialitatea: Un mediator trebuie să îndreptățească așteptările rezonabile ale părților în ceea ce privește confidențialitatea.

Așteptările rezonabile ale părților în ceea ce privește confidențialitatea trebuie să fie îndreptățite de către mediator. Așteptările părților privind confidențialitatea depind de circumstanțele în care se desfășoară medierea și orice acorduri ce pot fi încălcate. Mediatorul nu va divulga nicio informație pe care părțile o consideră confidențială, cu excepția cazurilor în care ambele părți își dau acordul sau acest lucru este prevăzut de către lege sau de alte politici publice.

Părțile pot să stabilească unele reguli proprii privind confidențialitatea, o nouă practică acceptată de un mediator individual sau instituție ce poate să presupună un șir de așteptări. Deoarece așteptările părților în ceea ce privește confidențialitatea sunt importante, mediatorul trebuie să discute aceste aspecte cu părțile.

În cazul în care mediatorul ține o ședință individuală cu una dintre părți, natura acesteia cu privire la confidențialitate trebuie să fie discutată anterior desfășurării unei asemenea ședințe.

Pentru a proteja integritatea procesului de mediere, mediatorul trebuie să evite a comunica informații despre faptul cum se comportă părțile în procesul de mediere, evaluarea cazului sau ofertele de împăcare.

Când părțile au căzut de acord că o parte sau întreaga informație parvenită în timpul medierii este confidențială, decizia părților trebuie să fie respectată de către mediator.

Confidențialitatea nu trebuie să împiedice sau să interzică monitorizarea efectivă, cercetarea sau evaluarea programelor de mediere de către persoanele res-

ponsabile. În anumite circumstanțe, cercetătorilor li se permite să obțină date statistice și, cu permisiunea părților, pot avea acces la unele dosare ale unor cazuri particulare, ei sunt observatori în timpul medierii propriu-zise și pot lua interviuri de la participanți.

6. Calitatea procesului. Un mediator trebuie să dirijeze procesul de mediere corect, sânguincios și într-o manieră ce corespunde cu principiul autodeterminării părților.

Acesta trebuie să asigure calitatea procesului și să încurajeze respectul reciproc dintre părți. Calitatea procesului necesită o implicare din partea mediatorului plină de sânguință și imparțialitate procedurală. În procesul de mediere, trebuie să fie asigurată oportunitatea adecvată pentru fiecare parte de a participa la discuții. Părțile decid când și în ce condiții vor ajunge la un acord sau vor finisa medierea.

Un mediator poate să fie de acord de a media doar în cazul în care el/ea este pregătit să acorde atenția necesară pentru o mediere eficientă.

Mediatorii trebuie să accepte doar cazurile în care pot satisface așteptările raționale ale părților cu privire la sincronizarea procesului. Un mediator nu poate permite ca medierea să fie amânată nejustificat de către părți sau reprezentanții acestora.

Prezența sau absența persoanelor la mediere depinde de înțelegerea dintre părți și mediator. Părțile și mediatorul pot fi de acord ca reprezentanții să fie excluși de la anumite ședințe sau de la întregul proces de mediere. Scopul principal al mediatorului este facilitarea semnării voluntare a acordului dintre părți. Acest rol diferă substanțial de alte relații dintre profesionist-client. Imixtiunea rolului de mediator și rolul de a oferi sfaturi profesionale clientului este foarte problematică și mediatorul trebuie să lupte pentru a distinge aceste două roluri. Din aceste considerente, un mediator trebuie să se abțină de la acordarea unor sfaturi profesionale. Când este convenabil, un mediator ar trebui să recomande părților să apeleze la consultațiile unei părți din exterior sau să recomande să rezolve disputa cu ajutorul arbitrajului, consilierii, evaluării neutre sau altor procese. Un mediator care desfășoară, la cererea părților, un rol adițional rezolvării conflictului, în același timp își asumă o responsabilitate majoră și obligații care pot fi guvernate de către standardele altor procese. Acesta trebuie să renunțe la procesul de mediere în cazul în care este incapabil să ofere acest serviciu sau este inapt de a fi imparțial.

Mediatorul trebuie să abandoneze sau să amâne ședința, dacă medierea este efectuată într-un mod ilegal sau dacă una dintre părți este incapabilă să participe la ședință din cauza consumului de droguri sau alcool, a unei alte incapacități fizice sau mentale. Mediatorii nu trebuie să permită ca comportamentul său să fie ghidat de către dorința de a obține o rată înaltă de acorduri de împăcare.

7. Publicitatea și promovarea: Un mediator trebuie să fie corect în publicitatea și promovarea medierii.

Publicitatea sau alte comunicări cu publicul, privind serviciile oferite sau privind educația, instruirea sau experiența mediatorului, trebuie să fie autentică, mediatorii urmând să se abțină de la promisiuni și garanții ale rezultatelor.

Este imperativ ca comunicarea cu publicul să educe și să inoculeze încrederea în proces. Prin publicitate sau alt tip de comunicare cu publicul, mediatorul poate să facă direcționare la calificarea întrunirilor de stat, naționale sau a organizațiilor private doar în cazul în care entitatea la care s-a referit are calificarea de mediator și statutul necesar.

8. Taxe: Un mediator trebuie să explice și să dezvăluie părților integral bazele compensării, taxele și plățile care urmează a fi achitate.

Părților trebuie să li se ofere informație suficientă despre plăți înainte de inițierea medierii, pentru a hotărî dacă doresc să beneficieze de serviciile mediatorului. Dacă un mediator stabilește o plată pentru părți, taxa trebuie să fie rațională și să fie luată în considerație, printre altele, tipul și complexitatea cazului, experiența mediatorului, timpul necesar și rata cererii în comunitate. Pentru a ajunge la o percepere corectă despre taxe, practica cea mai bună este stabilirea lor în formă scrisă.

Un mediator care a abandonat procesul de mediere, trebuie să întoarcă toate plățile ce nu au fost cheltuite. Mediatorul nu trebuie să stabilească plata în funcție de rezultatele medierii sau suma să fie estimată prin acordul de împăcare a părților.

Comediatorii, ce urmează să împartă suma de bani, trebuie să se supună principiului raționalității în procesul de alocare a banilor. Un mediator nu trebuie să perceapă o sumă de bani pentru recomandarea unui alt mediator sau altei persoane.

9. Obligațiile privind procesul de mediere: Mediatorii au datoria de a perfecționa practica medierii.

Ei sunt percepuți ca cunoscători ai procesului de mediere și au obligația să aplice cunoștințele pentru educarea publicului în mediere, să facă medierea accesibilă pentru cei ce doresc să beneficieze de ea, să corecteze abuzurile și să-și perfecționeze abilitățile și capacitățile profesionale.

Actele de documentare a medierii

Actele de documentare a medierii în conflictele izvorâte din raporturile de drept civil, comercial și fiscal sunt următoarele: Contractul de mediere; Acordul de mediere; Tranzacția de împăcare; Raportul mediatorului vizavi de cazul mediat (vezi anexele).

Actele de documentare în cauzele penale sunt următoarele: demersul adresat organului de urmărire penală sau procurorului, privind admiterea mediatorului în cadrul procesului penal; ordonanța privind admiterea mediatorului; Acordul de împăcare; Raportul ș.a.

3 | Mediarea fiscală. Noțiune. Cadrul legislativ (Liniile directorii). Sarcini. Obiective. Avantaje

Noțiune

Medierea fiscală, ca instituție juridică, are drept scop soluționarea pe cale extrajudiciară a conflictului în materie fiscală dintre contribuabili și organele fiscale. Acest tip de mediere ar trebui să reprezinte o modalitate alternativă de soluționare a conflictului în materie fiscală, ce apare între organul fiscal și contribuabil. Deși o lege specială în acest sens nu există, în prezent fiind doar o inițiativă legislativă, cadrul juridic general permite medierea unui conflict fiscal, realizarea acestui deziderat depinzând doar de voința părților implicate în acest conflict fiscal.

Procedura de desfășurare a medierii fiscale are loc în baza principiilor generale, stabilite de legislație, enumerate mai sus. Mediarea fiscală constă în concilierea părților aflate în conflict de către un mediator, care acordă asistența necesară pentru medierea conflictului și încheierea unui acord sau tranzacție de împăcare pe cale extrajudiciară.

Cel mai important aspect al medierii fiscale ar reprezenta-o concretizarea unor fapte/ circumstanțe, tratate diferit de organul fiscal și de contribuabil, dar de care depinde volumul obligației fiscale.

Cadrul legislativ

Medierea și profesia de mediator au fost reglementate prin adoptarea **Legii nr. 134 din 14.06.2007**, pornindu-se de la ideea că medierea constituie una dintre temele importante ale strategiei de reformă în justiție.

Prin adoptarea legii, s-a urmărit reducerea volumului de activitate a instanțelor și, în consecință, degrevarea acestora de cât mai multe cauze, încercându-se creșterea calității actului de justiție prin satisfacerea intereselor părților.

Drept urmare, putem conchide că cadrul legislativ al medierii fiscale îl reprezintă Codul fiscal și Legea nr.134/2007 cu privire la mediere.

Linii directorii

În cadrul celui de-al treilea Summit al Consiliului Europei (Varșovia, mai 2005), șefii de state și de Guverne și-au luat angajamentul „să facă uz din plin de potențialul normativ al Consiliului Europei” și să promoveze „punerea în aplicare și dezvoltare a instrumentelor juridice și mecanismelor de cooperare juridică”. În

egală măsură, ei au decis „să ajute statele-membre în efectuarea justiției cu echitate și să dezvolte măsurile alternative de reglementare a litigiilor”.

În lumina acestor decizii, Comisia Europeană pentru eficacitatea justiției (CEPEJ), unul dintre obiectivele statutare ale căreia constă în a permite o mai bună aplicare a instrumentelor juridice internaționale ale Consiliului Europei cu privire la eficacitate și echitatea justiției, a înscris o nouă acțiune în lista priorităților: facilitarea aplicării efective a instrumentelor și normelor Consiliului Europei cu privire la modurile alternative de reglementare a litigiilor.

Întru facilitarea aplicării efective a instrumentelor și normelor cu privire la modurile alternative de reglementare a litigiilor, CEPEJ, la 07 decembrie 2007, a elaborat Liniile directorii privind ameliorarea punerii în aplicare a Recomandării REC(2001)9 cu privire la modurile alternative de reglementare a litigiilor între autoritățile administrative și persoanele private.

În pct. 8 al Liniilor directorii nominalizate este stipulat: „Așa cum se putea de așteptat, între statele-membre există deosebiri importante privind dezvoltările modurilor alternative de reglementare a litigiilor între autoritățile administrative și persoanele private și acest fapt se datorează următoarelor obstacole:

- a. statele-membre nu sunt conștiente de necesitatea și eficacitatea potențialelor moduri alternative de reglementare a litigiilor între autoritățile administrative și persoanele private;
- b. prin urmare, au fost întreprinse puține eforturi pentru sensibilizarea autorităților administrative cu privire la avantajele acestor moduri alternative susceptibile să aducă soluții creative, eficiente și rezonabile;
- c. neîncrederea instanțelor de judecată vis-a-vis de dezvoltarea modurilor alternative nejudiciare în domeniul administrativ;
- d. lipsa de atitudine asupra diferitelor moduri alternative de reglementare a litigiilor în acest domeniu specific;
- e. lipsa agențiilor de mediere specializate în acest domeniu;
- f. numărul mic de cercetări universitare întreprinse asupra modurilor alternative de reglementare a litigiilor administrative.

Conform pct.1.1 al aceleiași Linii directorii este prevăzut:

- Statele-membre, mai exact guvernele și autoritățile administrative, joacă un rol central în promovarea utilizării modurilor alternative de reglementare a litigiilor cu persoanele private, fie că acestea se referă la actele administrative individuale, la contracte, la responsabilitatea civilă sau la alte chestiuni litigioase.
- Statele-membre sunt încurajate să precizeze în ce moment și cum utilizează modurile alternative, pentru că recurgerea la administrație, concilierea, medierea, tranzacția și arbitrajul sunt cele mai importante.

- Statele-membre ar trebui să adopte măsuri specifice pentru promovarea recurgerii la modurile alternative de reglementare a litigiilor fie prin instituționalizarea lor, fie de la caz la caz.
- Pentru rezolvarea diferendelor cu persoanele private, statele-membre ar trebui să încurajeze autoritățile administrative, să propună moduri alternative de reglementare a litigiilor, dacă ele există și nu contravin legislației în vigoare.

Sarcini

Sarcinile de bază în cadrul medierii fiscale sunt:

- a. Colectarea informației: eficiența și găsirea informației necesare pentru caz.
- b. Elaborarea soluțiilor: căutarea căilor de colaborare, preponderent de ajutorare și instruire a părților, astfel încât acestea să poată independent să elaboreze soluții, idei sau variante de rezolvare a conflictului.
- c. Asistența în procesul de îmbunătățire a relațiilor: eficacitatea ridicării nivelului de respect reciproc între părți.
- d. Dirijarea procesului de interacțiune: eficiența în elaborarea strategiei, dirijarea procesului, munca asupra conflictului dintre clienți și reprezentanții acestora.

Obiective

Obiectivele majore ale medierii fiscale sunt următoarele:

- a. Organizarea și administrarea soluționării conflictelor fiscale pe cale extrajudiciară, prin proceduri alternative.
- b. Promovarea metodelor alternative de soluționare a disputelor.
- c. Asigurarea supremației legii.
- d. Respectarea principiului de separare a ramurilor puterii și de colaborare a acestora într-un cadru strict constituțional și legal.
- e. Perfecționarea cadrului legal în conformitate cu normele legislației internaționale.
- f. Asigurarea transparenței activității instituțiilor publice, a accesului la informație, promovarea standardelor etice.

Avantaje

Potrivit sondajului efectuat pe un eșantion de **1000 respondenți**, au fost confirmate următoarele avantaje ale medierii conflictelor fiscale:

- Termenii reduși și procedură mai rapidă, simplificată și eficientă a examinării litigiului.
- Cheltuieli mici.

- Posibilitatea părților de a alege mediatori cu pregătire și experiență profesională necesară soluționării cazului.
- Procedură confidențială, posibilitate de a negocia și de a determina condițiile de soluționare a litigiului.
- Metoda este flexibilă.
- Tot procesul este focusat pe rezolvarea conflictului. Nu se pierde timp prin asezarea pe poziții de forță. Medierea oferă o mulțime de oportunități de înțelegere atât timp cât sunt agreeate de ambele părți.
- Este focusată pe păstrarea relației.
- Procesul medierii îndeamnă oamenii să colaboreze. În acest proces ei sunt învățați să se concentreze asupra problemei mai degrabă decât pe persoană.
- Procesul medierii și beneficiile lui sunt satisfăcătoare pentru ambele părți aflate în conflict.
- Fiecare parte implicată în mediere se simte luată în considerare și fiecare parte are o implicare activă în decizia finală.
- Procesul este corect.
- Medierea e corectă pentru că mediatorul (mediatorii) ține cont de regulile stabilite de comun acord de către părțile implicate în conflict.
- Rezolvarea conflictului prin metoda de mediere are mari șanse să fie finalizată, mai mult, soluția are rolul de a preveni revenirea în situația de conflict.
- Părțile ajung la o înțelegere pe care o construiesc împreună.
- Datorită dialogului specific al mediatorului (mediatorilor), fiecare parte are o înțelegere mai bună asupra a ceea ce-și dorește cealaltă parte, de aceea este mult mai puțin probabil să existe o revenire la conflict.
- Nivelul de acceptare a diversității opiniilor ajută procesul de stabilizare a relației dintre părțile implicate în conflict.
- Părțile care se află în conflict dețin un control mai mare asupra întregului proces.

4 | **Părțile procesului de mediere fiscală.** **Mediatorul în materie fiscală**

Părți în procesul de mediere fiscală pot fi unul sau mai mulți contribuabili, pe de o parte, și organul fiscal, pe de altă parte. Contribuabil este orice persoană fizică sau juridică, respectiv, întreprinzător individual. Acesta poate fi asistat sau reprezentat, în bază de mandat, de către persoane fizice sau juridice.

Prin organ fiscal, ca parte în procesul de mediere fiscală, se înțelege Inspectoratul Fiscal Principal de Stat și Inspectoratele fiscale de stat teritoriale.

Părțile au dreptul să-și aleagă în mod liber mediatorul. Din momentul inițierii procesului de mediere fiscală, se suspendă executarea deciziei în vederea soluțio-

nării conflictului, acțiunii sau inacțiuni din domeniul fiscal, care sunt considerate ca fiind neîntemeiate sau ilegale.

Mediatorul în materie fiscală este persoana care asistă contribuabilii și organele fiscale în procesul de mediere, în vederea soluționării conflictului dintre aceștia pe cale amiabilă.

Mediatorul în materie fiscală trebuie să întrunească anumite condiții: el poate fi orice persoană fizică, cetățean al Republicii Moldova, care are capacitate deplină de exercițiu, nu are antecedente penale și are cunoștințe în domeniul fiscal, a absolvit cursurile de pregătire inițială a mediatorilor și a fost atestat în modul corespunzător. Valoarea onorariului mediatorului pentru munca prestată de el se face prin acordul părților. Remunerarea lui nu este dependentă de rezultatele medierii. A se vedea în acest sens principiile enumerate mai sus.

5 | Procesul de mediere fiscală. Noțiuni și definiții utilizate în procesul de mediere a unui conflict fiscal

Procedura de desfășurare a medierii fiscale are loc în baza principiilor generale, stabilite de legislație. Medierea fiscală constă în concilierea părților aflate în conflict de către o terță persoană (mediator), care acordă asistența necesară pentru medierea conflictului și încheierea tranzacției de împăcare pe cale extrajudiciară. În procesul de mediere, părțile trebuie să fie situate pe poziție de egalitate. În general, ședințele de mediere vor fi deschise, dacă părțile nu vor conveni altfel.

Medierea presupune cooperarea părților și utilizarea de către mediator a unor metode și tehnici specifice de comunicare și negociere. Mediatorul nu poate impune părților o soluție cu privire la conflictul supus medierii. El nu face altceva decât să faciliteze comunicarea între părți, pentru ca soluția să parvină chiar de la ele. La mediere, părțile pot fi asistate de către avocați sau de alte persoane, care pot face acte de dispoziție în condițiile legii.

Noțiuni și definiții utilizate în procesul de mediere a unui conflict fiscal

În Republica Moldova abaterile sau încălcările fiscale, reieșind din natura și gravitatea acestora, sunt calificate în contravenții administrative, delikte fiscale și infracțiuni.

Contravențiile administrative fiscale, prevăzute în Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24.10.2008, intrat în vigoare la 31.05.2009, sunt:

1. Aricolul 301: *Evaziunea fiscală a persoanelor fizice.*

2. Articolul 311: *Încălcarea termenului de restituire a taxei pe valoarea adăugată.*
3. Articolul 297: *Încălcarea drepturilor, intereselor și obligațiilor contribuabilului sau ale unui alt participant la rapoartele fiscale.*

Examinând dispozițiile articolelor în cauză, se poate conchide că legislatorul a confirmat egalitatea în drepturi a subiecților raporturilor juridico-fiscale, stabilind răspundere administrativă atât pentru contribuabil, cât și pentru autoritatea fiscală. Or aceasta demonstrează beneficiul medierii fiscale pentru ambele părți privind raportul fiscal litigios și soluționarea acestuia prin mediere.

În conformitate cu prevederile Titlului V din Codul Fiscal, sunt recunoscute și sancționate următoarele delikte fiscale:

1. Articolul 253: Împiedicarea activității organului fiscal.
2. Articolul 254: Neutilizarea mașinilor de casă și control și a terminalilor POS. Neeliberarea documentului de plată pentru călătorie.
3. Articolul 255: Neprezentarea informației despre sediu.
4. Articolul 256: Nerespectarea regulilor de evidență a contribuabilului.
5. Articolul 257: Încălcarea regulilor de ținere a evidenței contabile și a evidenței în scopuri fiscale.
6. Articolul 259: Încălcarea de către instituțiile financiare (sucursalele sau filialele acestora) a modului de decontare.
7. Articolul 260: Nerespectarea modului de întocmire și de prezentare a dării de seamă fiscale.
8. Articolul 262: Lipsa certificatelor de acciz și / sau a timbrelor de acciz, a „Timbrelor de acciz. Mărcilor comerciale de stat”.
9. Articolul 262/1: Nerespectarea regulilor de comercializare a țigaretelor cu filtru.
10. Nerespectarea regulilor de executare a obligației fiscale.

În eventuala mediere a unor conflicte ce apar în situațiile descrise mai sus, mediatorul este obligat să solicite dovezile invocate de părți într-o înțelegere obiectivă a cauzelor litigiului. Această regulă este valabilă și pentru organul fiscal la examinarea contestației depusă de contribuabil asupra deciziei de sancționare. În acest sens, art. 234 alin.1 din Codul fiscal stipulează:

„Sanțiunea fiscală nu se aplică, în întregime sau parțial, dacă se prezintă dovezi ce confirmă legalitatea tuturor acțiunilor sau a unor acțiuni (inacțiuni) considerate anterior ilegale. Veridicitatea și autenticitatea dovezilor prezentate pot fi verificate de organul fiscal la sursă sau de alte persoane”.

În conformitate cu art. 239 din Codul fiscal: *”Scopul procedurii de examinare a cazului de încălcare fiscală constă în clarificarea promptă, multilaterală, exhaustivă și obiectivă a circumstanțelor în care s-a produs soluționarea lui în strictă*

conformitate cu legislația, asigurarea îndeplinirii deciziei, precum și stabilirea cauzelor și condițiilor care au contribuit la comiterea încălcării fiscale, prevenirea încălcărilor, educarea în spiritul respectării legilor și consolidarea legalității”. De fapt, această regulă este valabilă și pentru mediator la elucidarea conflictului fiscal.

Regula stabilită în art. 242 din Codul fiscal de asemenea este valabilă atât pentru organul fiscal, cât și pentru părțile litigiului fiscal și pentru mediator. Astfel, norma în cauză prevede: *”Persoana trasă la răspundere pentru încălcare fiscală are dreptul să ia cunoștință de dosarul său, să dea explicații, să prezinte probe, să formuleze cereri, să conteste decizia asupra cazului. Ea poate beneficia de asistența unui avocat căruia îi încredințează exercitarea, în numele său, a drepturilor menționate”.*

De fapt, prevederile normei în cauză constituie și un procedeu de lucru al mediatorului. În cazul în care medierea a fost una reușită, în conformitate cu art. 249 din Codul fiscal, organul fiscal va emite decizia de clasare a cazului. Mediatorul, după finisarea medierii, propune contribuabilului lichidarea cauzelor și condițiilor săvârșirii încălcării fiscale. Această obligație, de fapt, o are și organul fiscal în conformitate cu art. 251 din Codul fiscal.

Conflictele ce pot izvorî din raporturile financiar – fiscale:

- a. Neînregistrarea unităților de producere sau desfacere a societăților comerciale.
- b. Necomunicarea organului fiscal a adresei oficiului de conducere al persoanei juridice.
- c. Neînregistrarea în calitate de plătitor TVA a întreprinderilor, al căror rulaj de vânzări arată necesitatea înregistrării în calitate de plătitor TVA.
- d. Neprezentarea sau prezentarea cu întârziere la organele fiscale și statistice a dărilor de seamă fiscale și rapoartelor financiare.
- e. Necalcularea sau calcularea parțială și transferarea întârziată sau netransferarea impozitelor și taxelor la buget.
- f. Evaziunea fiscală determinată de neglijența mecanică sau de acțiuni premeditate.
- g. Încălcarea normelor de încasare a mijloacelor bănești și operarea cu acestea.
- h. Vânzarea mărfurilor supuse accizelor fără mărci de acciz.

În Republica Moldova, în conformitate cu art. 6 alin. 4 din Codul fiscal, se percep impozite și taxe generale de stat.

Sistemul impozitelor și taxelor de stat include:

- a. impozitul pe venit;
- b. taxa pe valoarea adăugată;
- c. accizele;

- d. impozitul privat;
- e. taxa vamală;
- f. taxele rutiere.

Sistemul impozitelor și taxelor locale include:

- a. impozitul pe bunurile imobiliare;
- b. taxele pentru resursele naturale;
- c. taxa pentru amenajarea teritoriului;
- d. taxa de organizare a licitațiilor și lotereelor pe teritoriul unității administrativ-teritoriale;
- e. taxa de plasare a publicității;
- f. taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială;
- g. taxa de piață;
- h. taxa pentru cazare;
- i. taxa balneară;
- j. taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători pe rutele municipale, orașenești și satești;
- k. taxa pentru parcare;
- l. taxa de la posesorii de câini;
- m. taxa pentru amenajarea localităților din zona de frontieră, care au birouri și posturi vamale de trecere a frontierei vamale.

În conformitate cu art. 6 alin. 8 din Codul fiscal, impozitele și taxele enumerate mai sus se bazează pe următoarele principii:

- a. neutralitatea impunerii, asigurarea prin legislația fiscală a condițiilor egale investitorilor, capitalului autohton și străin;
- b. certitudinea impunerii, existența de norme juridice care exclud interpretările arbitrare, claritate și precizie a termenilor, modalităților și sumelor de plată pentru fiecare contribuabil, permițând acestuia o analiză ușoară a influenței deciziilor sale de management financiar asupra sarcinii lui fiscale;
- c. echitatea fiscală, tratarea egală a persoanelor fizice și juridice care activează în condiții similare în vederea asigurării unei sarcini fiscale egale;
- d. stabilitatea fiscală, efectuarea oricăror modificări și completări ale prevederilor legislației fiscale nemijlocit prin modificarea și completarea prezentului cod;
- e. randamentul impozitelor, perceperea impozitelor și taxelor cu minimum de cheltuieli cât mai acceptabile pentru contribuabili.

La stabilirea impozitelor și taxelor se determină următoarele elemente:

- a. obiectul impunerii** – materia impozabilă;

- b. subiectul impunerii** – persoana care, conform legislației fiscale, este obligată să calculeze și / sau să achite la buget orice impozite și taxe, penalitățile și amenzile respective; persoană care, conform legislației fiscale, este obligată să rețină sau să perceapă de la altă persoană și să achite la buget plățile indicate;
- c. sursa de plată a impozitului sau taxei** – sursa din care se achită impozitul sau taxa;
- d. unitatea de impunere** – unitatea de măsură care exprimă dimensiunea obiectului impozabil;
- e. cota de impunere** – quantumul unitar al impozitului sau taxei în raport cu obiectul impozabil;
- f. termenul de achitare** a impozitelor și taxelor – perioada pe parcursul căreia contribuabilul este obligat să achite impozitul sau taxa, sau intervalul de timp, sau ziua fixă a plății;
- g. facilitățile sau înlesnirile fiscale** – elementele de care se ține seama la estimarea obiectului impozabil, la determinarea quantumului impozitului sau taxei, precum și la încasarea acestuia sub formă de scutire parțială sau totală de plata impozitelor sau taxelor, cote reduse ale impozitelor sau taxelor, reducerea obiectului impozabil, amânări ale termenului de achitare a impozitelor sau taxelor, eșalonări ale obligațiunii fiscale.

6 | **Obiectul conflictului în medierea fiscală. Soluțiile medierii fiscale. Acordul de împăcare. Executarea acordului de împăcare**

Obiectul conflictului în mediere fiscală

Obiectul conflictului îl constituie decizia organului fiscal. Contribuabilul consideră hotărârea organului fiscal ca fiind neîntemeiată / ilegală sau organul fiscal consideră ca fiind neîntemeiate sau ilegale acțiunile contribuabilului.

De obicei, medierea fiscală ar putea avea loc în următoarele cazuri de apariție a conflictelor, dar nu se limitează la acestea:

1. La finele controlului fiscal, când autoritatea fiscală deja a stabilit încălcarea, dar decizia de sancționare nu a fost emisă. Temei pentru mediere va fi actul de control fiscal.
2. În momentul în care decizia de sancționare a fost adusă la cunoștința contribuabilului.
3. Atunci când organul fiscal a început deja să execute silit obligația fiscală.

4. La momentul depunerii contestației sau cererii prealabile în temeiul Legii contenciosului administrativ.
5. La orice fază a examinării cererii de către instanța de contencios administrativ.

Soluțiile medierii fiscale

Soluțiile identificate în urma medierii fiscale:

1. Contribuabilul recunoaște că a fost comisă o încălcare și este de acord să presteze obligația fiscală.
2. Organul fiscal este de acord că contribuabilul nu a comis încălcarea invocată.
3. Organul fiscal recunoaște că calificarea juridică a încălcării nu a fost evaluată corect.
4. Contribuabilul recunoaște total sau parțial încălcarea, dar nu este de acord să achite penalitățile reieșite din neexecutarea obligației fiscale.

Acordul de împăcare

După caz, finalul medierii poate însemna:

- încheierea unei înțelegeri între părți în urma soluționării conflictului;
- constatarea de către mediator a eșuării medierii;
- renunțarea de către una dintre părți la mediere.

Dacă în urma procedurii de mediere, părțile acceptă condițiile formulate, ele semnează un acord de împăcare, care are valoarea unui înscris sub semnătură privată. Acordul de împăcare va include angajamentele asumate de părți. Mediatorul nu are putere de decizie în privința conținutului înțelegerii asupra căreia vor conveni părțile.

Acordul de împăcare nu va conține prevederi care aduc atingere legii, ordinii publice sau bunelor moravuri.

Părțile pot apela la un notar public, în vederea autentificării acordului, ori, după caz, înscrisul poate fi depus la instanța de judecată.

Executarea acordului de împăcare

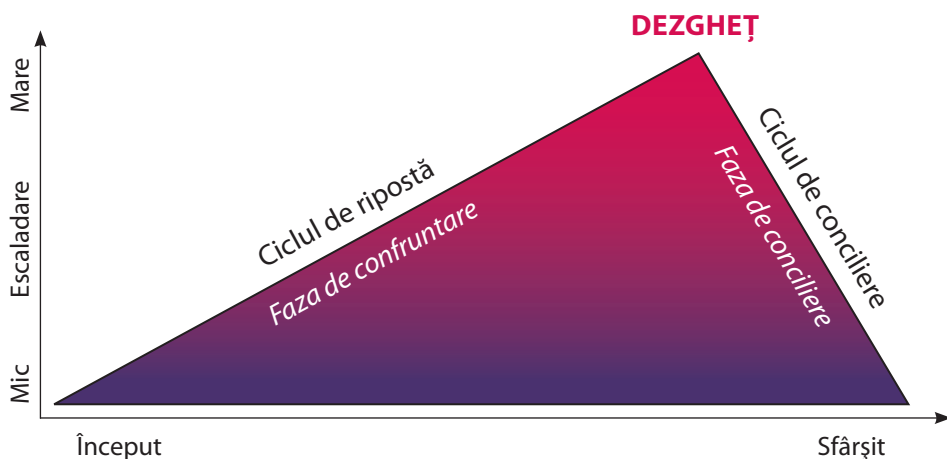
Acordul de împăcare are valoare de lege pentru părțile semnatare, fiind obligatoriu pentru executare de către ambele părți.

Acordul de împăcare este executoriu, în condițiile legii civile, de la data indicată în el, iar în lipsa unui termen expres de executare – la expirarea termenului de 15 zile de la data semnării lui sau în conformitate cu prevederile legale exprese.

Dacă una dintre părți nu-și execută obligațiile asumate prin acordul de împăcare, cealaltă parte este în drept să se adreseze în instanța de judecată cu o cerere, prin care va solicita executarea silită, în modul prevăzut de legislație.

Soluționarea conflictului pe calea medierii

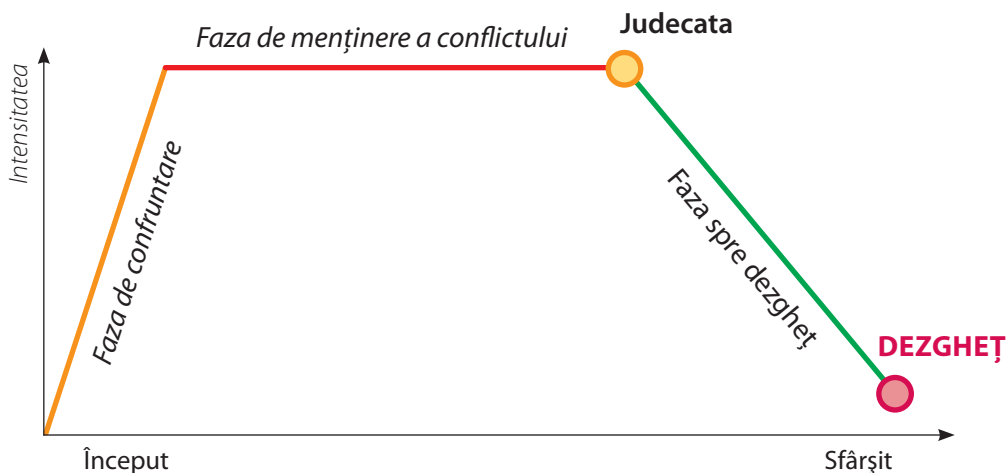
Până când nu se va ajunge la momentul de dezgheț, este foarte probabil ca cele două părți să împărtășească sentimente negative. Momentul de dezgheț poate fi atins după una – două proceduri de mediere, după care părțile se împacă și dispare conflictul.

Anexa 2

Soluționarea conflictului pe cale judiciară

Pe această cale, în majoritatea cazurilor, după proces, părțile se despart neîmpăcate, urându-se.

Contract de mediere (model)

nr. _____

Mun. Chişinău

____/_____/2010

I. Dispoziții generale

1.1. Prezentul contract este încheiat între _____, care acționează în numele, pe riscul și contul propriu, în baza atestatului nr. _____ din _____ în calitate de mediator, denumit în cadrul prezentului contract “Mediator”, cetățeanul _____, care acționează în numele propriu, pe contul și riscul propriu, în calitate de persoană fizică, denumit în continuare Partea I-a și cetățeanul _____, care de asemenea va acționa în calitate de persoană fizică, în numele, contul și riscul propriu, denumit Partea a II-a.

1.2. Prezentul contract este un contract consensual, fiind valabil încheiat la momentul realizării acordului de voință asupra tuturor condițiilor esențiale.

1.3. Prezentul contract este un contract sinalagmatic, dând naștere la obligații reciproce pentru ambele părți.

1.4. Relațiile dintre părți, conform prezentului Contract, sunt guvernate de principiile acordului liber de voință, libertății de a contracta, forței obligatorii a contractului și confidențialității.

II. Obiectul contractului

2.1. Părțile, semnând acest contract, au convenit asupra următoarelor:

Mediatorul, în calitate de liber profesionist, fiind atestat în calitate de mediator de Ministerul Justiției al RM, acționând în baza Legii cu privire la mediere, se obligă să depună toate eforturile și capacitățile sale profesionale, făcând uz de practicile, metodele, procedeele și stilurile de mediere, pe care le consideră oportune, efective și să le aplice la rezolvarea conflictului dintre Partea I-a și Partea a II-a, izvorât din raportul locativ, familial, civil, fiscal, iar Partea I-a și Partea a II-a se obligă să achite un onorariu Mediatorului stabilit drept rezultat al înțelegerii comune și acordului liber de voință.

III. Obligațiile Mediatorului

3.1. La realizarea obligațiilor sale contractuale, Mediatorul va respecta următoarele clauze:

- a. neutralitatea;
- b. echidistanța;

- c. imparțialitatea;
- d. obiectivitatea;
- e.confidențialitatea;
- f. corectitudinea;
- g. răbdarea.

3.2. Nerespectarea clauzelor stabilite în pct.3.1. vor conduce la posibilitatea părților de a rezilia contractul și de a trage la răspundere civilă mediatorul în cazul în care prin nerespectarea clauzelor nominalizate au fost prejudiciate interesele părților la mediere.

3.3. În cadrul ședințelor de mediere, Mediatorul va depune tot efortul spre rezolvarea conflictului, va studia și interpela de la părți materialele și actele necesare pentru a pătrunde în esența conflictului.

3.4. Va oferi posibilități egale părților pentru a-și exprima viziunea asupra conflictului.

3.5. Își va îndrepta eforturile la stabilirea empatiei cu părțile.

3.6. Va explica părților efectele acordului de mediere.

3.7. Va explica părților câștigurile și pierderile, precum și alte riscuri iminente în cazul în care acestea vor neglija acordul de mediere și se vor angaja în proces judiciar.

3.8. Va perfecta la sfârșitul ședințelor de mediere un accord, pe care îl va prezenta părților pentru luare de cunoștință și semnare.

IV. Mediatorul are dreptul

4.1. Să ceară de la părți prezentarea documentelor, actelor și altor materiale necesare soluționării conflictului dintre părți.

4.2. Are dreptul la încasarea unui onorariu, stabilit de comun acord de către părți.

4.3. Are dreptul să ceară părților respectarea normelor morale și etice în timpul ședințelor de mediere.

4.4. Are dreptul să aplice procedeele, metodele și tacticile de mediere, conform propriei convingeri, reieșind din circumstanțele conflictului.

4.5. Are dreptul să ceară rezilierea contractului, în care Partea I-a și Partea a II-a au admis nerespectarea esențială a prezentului contract.

V. Desfășurarea medierii

5.1. Medierea se bazează pe cooperarea părților și utilizarea de către mediator a unor metode și tehnici specifice, bazate pe comunicare și negociere.

5.2. Metodele și tehnicile utilizate de către mediator trebuie să servească exclusiv intereselor legitime și obiectivelor urmărite de părțile aflate în conflict.

5.3. Mediatorul nu poate impune părților o soluție cu privire la conflictul medierii.

5.4. Medierea va fi efectuată în oficiul Mediatorului. Dacă părțile prezentului contract vor conveni de comun acord, medierea se va desfășura și în alte locuri indicate de către Mediator și de părțile aflate în conflict.

5.5. Părțile aflate în conflict au dreptul să fie asistate de un avocat sau de alte persoane, în condițiile stabilite de comun acord.

5.6. Susținerile făcute pe parcursul medierii de către părțile aflate în conflict, precum și de către mediator au caracter confidențial față de terți și nu pot fi folosite ca probe în cadrul unei proceduri judiciare sau arbitrale, cu excepția cazului în care părțile convin altfel ori legea prevede contrariul.

5.7. Mediatorul va atrage atenția persoanelor care participă la mediere asupra obligației de păstrare a confidențialității și le va putea solicita semnarea unui acord de confidențialitate.

5.8. Dacă pe parcursul medierii apare o situație de natură să afecteze scopul acesteia, neutralitatea și imparțialitatea mediatorului, acesta este obligat să o aducă la cunoștința părților, care vor decide asupra menținerii sau desfacerii contractului de mediere.

5.9. În cazul intervenirii situației prevăzute la pct.5.8., Mediatorul are dreptul să se abțină și să încheie procedura de mediere. În această situație, Mediatorul este obligat să restituie onorariul proporțional cu etapele de mediere neparcuse sau, după caz, să asigure continuarea procedurii de mediere în condițiile stabilite prin contractul de mediere.

5.10. În cazul în care conflictul supus medierii prezintă aspecte dificile sau controversate de natură juridică ori din orice alt domeniu specializat, mediatorul, cu acordul părților, poate să solicite punctul de vedere al unui specialist din domeniul respectiv.

5.11. Atunci când solicită punctul de vedere al unui specialist din afara biroului său, mediatorul va evidenția doar problemele controversate, fără a dezvălui identitatea părților.

VI. Încheierea procedurii de mediere

6.1. Procedura de mediere se încheie, după caz:

- a. prin încheierea unui acord între părți, în urma soluționării conflictului;
- b. prin constatarea de către mediator a eșuării medierii;
- c. prin rezilierea contractului de mediere de către una dintre părți;

6.2. La încheierea procedurii de mediere în oricare dintre cazurile prevăzute la pct.6.1. din prezentul contract, Mediatorul va întocmi un proces-verbal care va fi semnat de către părți personal sau de un reprezentant și de Mediator. Părțile vor primi câte un exemplar original al procesului-verbal.

VII. Acordul de mediere

7.1. Când părțile aflate în conflict au ajuns la o înțelegere, se redactează un accord care va cuprinde toate clauzele consimțite de acestea și care are valoarea unui înscris sub semnătură privată.

7.2. Acordul de mediere nu trebuie să cuprindă prevederi care aduc atingere legii, ordinii publice și bunelor moravuri.

7.3. Acordul de mediere nu poate limita sub nicio formă capacitatea de exercițiu a drepturilor părților la mediere.

7.8. Acordul de mediere poate fi supus verificării de către notar în cazul în care părțile vor solicita autentificarea lui sau de către o instanță de judecată, în cazul necesității confirmării lui.

VIII. Rezilierea contractului de mediere

8.1. În orice fază a procedurii de mediere, oricare dintre părțile aflate în conflict are dreptul de a rezilia contractul de mediere, înștiințând în scris cealaltă parte și Mediatorul.

8.2. Mediatorul va lua act de rezilierea unilaterală a contractului de mediere și în cel mult 48 de ore de la data primirii înștiințării, va întocmi un proces-verbal de încheiere a procedurii de mediere.

8.3. Dacă una dintre părțile aflate în conflict nu se mai prezintă la mediere, fără a declara rezilierea contractului de mediere în condițiile pct.8.1., Mediatorul este obligat să întreprindă toate acțiunile necesare pentru a stabili intenția reală a părții respective și, după caz, va continua sau va închide procedura de mediere.

IX. Medierea în cazul unui litigiu aflat pe rol în instanța de judecată

9.1. În cazul în care conflictul a fost deferit pentru soluționare justiției, rezolvarea acestuia prin mediere poate avea loc din inițiativa părților ori la recomandarea instanței, acceptată de către părți, cu privire la drepturile asupra cărora părțile pot dispune potrivit legii.

9.2. Medierea poate avea ca obiect soluționarea în tot sau în parte a litigiului.

9.3. La încheierea procedurii de mediere, mediatorul este obligat, în toate cazurile, să informeze în scris instanța de judecată dacă părțile au ajuns sau nu la o înțelegere în urma procesului de mediere.

X. Onorariul

10.1. Onorariul convenit este de _____ lei moldovenești.

10.2. Părțile în conflict au obligația de a achita onorariul stabilit mediatorului, precum și cheltuielile efectuate de acesta pe parcursul medierii în interesele părților.

10.3. Dacă pe parcursul procedurii de mediere apar cheltuieli neprevăzute, efectuate în interesul părților în conflict și cu acordul acestora, se va încheia o anexă la prezentul contract de mediere.

10.4. Modalitățile de plată ale onorariului și ale cheltuielilor aferente medierii sunt următoarele: (se vor avea în vedere în mod obligatoriu modalitățile de plată ale acestor sume, inclusiv în caz de renunțare la mediere sau de eșuare a procedurii, precum și proporția care va fi suportată de către părți).

10.5. Neplata de către părțile aflate în conflict a onorariului convenit mediatorului în cunatumul și în termenele fixate prin prezentul contract, precum și neachitarea contravalorii cheltuielilor aferente procedurii de mediere, dau dreptul Mediatorului să purceadă la rezilierea prezentului contract, fără nici o altă formalitate și fără nici o altă procedură judiciară sau extrajudiciară.

XI. Forma contractului și notificările

11.1. Forma prezentului contract este scrisă simplu și nu necesită autentificare.

11.2. Orice notificare de către o parte a prezentului Contract celeilalte părți va avea efect juridic doar dacă va fi întocmită în formă scrisă și transmisă în conformitate cu prevederile prezentului capitol.

11.3. În sensul pct.11.2.al prezentului Contract, prin „înaintarea notificării” de către o parte a prezentului Contract celeilalte părți se înțelege transmiterea oricărei comunicări, înștiințări, inclusiv înaintarea declarației de reziliere a Contractului, înaintarea cererilor, pretențiilor, avizelor, răspunsurilor, transmiterea oricăror alte documente privind realizarea prevederilor prezentului Contract.

11.4. Notificările verbale invocate de către părțile prezentului Contract vor fi lipsite de orice efect juridic.

11.5. Notificările se transmit de către o parte a prezentului Contract celeilalte părți pe cale poștală, prin intermediul scrisorilor recomandate, cu aviz de primire, prin poșta electronică sau vor fi înmânate direct la sediul Mediatorului, cu confirmarea înmânării notificării.

11.6. Confirmarea de primire a notificării trebuie să conțină numele persoanei care a recepționat-o, data înmânării notificării, semnătura persoanei respective.

XII. Confidențialitatea

12.1. Niciuna dintre părți nu va da publicității informația cunoscută de cealaltă parte, pe durata acțiunii prezentului contract.

12.2. Părțile poartă răspundere pentru prejudiciile cauzate celeilalte părți în cazul în care acestea au fost determinate de încălcarea clauzei confidențialității.

XIII. Răspunderea juridică

13.1. Pentru cauzarea de daune materiale și de altă natură din culpă sau intenție, partea vinovată va compensa celeilalte părți toate prejudiciile integral.

XIV. Litigii

14.1. Toate litigiile apărute între părți la executarea prezentului Contract vor fi soluționate pe cale amiabilă.

14.2. În cazul în care nu va fi posibil de soluționat litigiile apărute pe cale amiabilă, părțile, după caz, și după o înțelegere, se vor adresa instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova.

XV. Forța majoră

15.1. În cazul în care oricare dintre părți se află în imposibilitatea de a-și satisface obligațiile în conformitate cu prezentul Contract, determinată de incendii, accidente, inundații, cutremure, greve, tulburări civile sau de alt caz fortuit, care n-a putut fi prevăzut și/sau controlat de către părțile contractante, durata îndeplinirii obligatorii respective va fi prelungită atât cât este necesar pentru exercitarea obligațiunii contractuale sistată de forța majoră.

XVI. Dispoziții definitorii

16.1. Prezentul Contract intră în vigoare din momentul semnării lui de către părți și este valabil pe perioada desfășurării medierii.

16.2. Perfectarea de către părți a prezentului Contract este rezultatul voinței comune a respectivilor și înlătură invocarea de către aceștia a oricărei alte înțelegeri verbale anterioare sau posterioare încheierii prezentului Contract.

16.3. Prezentul Contract este încheiat de către părți în limba română, în trei exemplare, câte unul pentru fiecare parte.

XVII. Rechizitele părților

Mediator _____

Partea I _____

Partea II _____

Analiza activității mediatorului pe etapele conflictului

Etapele conflictului	Variante de acțiune ale mediatorului	Recomandări în activitatea mediatorului
1. <i>Etapa premergătoare</i>	<ul style="list-style-type: none"> - percepție - stimularea comunicării și cooperării - discuții cu părțile (separate sau în comun) - detectarea primelor „semne” 	<ul style="list-style-type: none"> - consolidarea conștiinței de sine - oferirea unor posibilități de dezvoltare pentru cealaltă parte - acordul cu privire la reguli
2. <i>Etapa de escaladare</i>	<ul style="list-style-type: none"> - discuții - negocieri - mediere, arbitraj - echilibrarea intereselor - includerea unei terțe părți - propunerea soluțiilor 	<ul style="list-style-type: none"> - posibilitatea de a soluționa disputa în mod pașnic - diferențierea între persoane și cauze - chemarea din timp a unor ajutoare din afară
3. <i>Etapa de explicare/ de tratative</i>	<ul style="list-style-type: none"> - negocierea unui compromis - găsirea unor soluții - facilitarea conviețuirii - echilibru - conciliere - un nou început 	<ul style="list-style-type: none"> - asumarea răspunderii - scuze - reparații / prejudiciile aduse - compensarea pagubei

Modelul Acordului de Împăcare

Întocmit la ___/_____/2010

mun. Chișinău

Mediatorul _____

Biroul de mediacii _____

I. Dispoziții generale

Prezentul acord de împăcare este perfectat drept rezultat al acordului liber de voință dintre partea _____ și partea _____, în conformitate cu prevederile art. 29 din Legea cu privire la mediere.

II. Condițiile acordului de împăcare

Înainte de încheierea acordului de împăcare, părților li s-au explicat:

a) drepturile și obligațiile legate de procedura de mediere, drepturile și obligațiile ce rezultă din încheierea acordului, consecințele cu caracter juridico-civil ce rezultă din acord și cu caracter juridico-penal;

b) că împăcarea nu poate produce înlăturarea răspunderii civile și/sau pedepsei penale, în cazul încheierii acordului de împăcare pentru alte infracțiuni decât cele prevăzute la art.109 din Codul penal și 276 din Codul de procedură penală;

c) că participarea la mediere și semnarea acordului de împăcare nu servește ca dovadă a recunoașterii vinovăției.

III. Temeiul de fapt, în care a fost perfectat acordul de împăcare

3.1. _____

IV. Soluțiile acordului de împăcare

4.1. _____

V. Efectul juridic al acordului de împăcare

5.1. Semnând prezentul acord de împăcare, părțile înțeleg că litigiul lor aflat pe rol în instanță de judecată încetează atât de fapt, cât și de drept.

5.2. Acordul de împăcare semnat de părțile litigiului va fi transmis instanței de judecată și va servi drept temei juridic de încetare a procesului, în ordinea stabilită de art.265 alin. 1 și d) al Codului de procedură civilă.

5.3. După semnarea acestui acord de împăcare, nicio parte nu va mai putea pretinde celeilalte părți executarea altor obligații ce țin de raportul litigios, stins prin prezentul acord.

VI. Dispoziții finale

6.1. Prezentul acord a fost semnat de către:

Părțile: _____

Mediatorul: _____